-1936-

EL PAS DE L'ESTRET DE GIBRALTAR.

Dia 10 d Octubre.

Avui el Comité ha posat un avis obligant a tripulants i pasatgers a esser
al barco abans de les 10 del vespre. Almeria presenta l'aspecte d'angoi-
xa de les ciutats misérrimes d'arreraguarda, que ha d'anar hostatjant als cen-
tenars de persones que arriven del pobles que van evaquant-se devant la proxi-
mitat de l'enemic. En alguns llocs es llegeix - "Refugio para caso de
bombardeo" - Per arreu, gent tracomatosa i pobres demanant almoina. L'unic
monument de la ciutat representa un grupo d'una dona i dos criatures, amb
els ulls que l'artiste ha volgut mostrar inflats i que semblen demanant la caritat d'un aquilò - que es
guariment. ¡Visió trista la d'aquest pobre poble andalus!. Al vespre, el segon
sobrecarrec, i jo, hem anat a intentar sopar fora del barco. Hem preguntat:
"Para comer buen pezcado, ens han dit, vayance al Restaurant del "Puente
de Hierro". Está a l'altra banda del port, sota les muralles i el recinte
d'habitacions troglodítiques cavades a les roques. Ens hi ha dut un cotxe tirat
per un cavall famèlic que tenia el trotar que vol esser alegre dels cavalls de
les plasses de braus. El "Restaurant", es una barreja de taberna i casa de
menjar. A les poques taules destinades a n'aixo últim no hi habia anima vivent.
Hem segut i al cap del rato ha comparescut el cambrer -¿Nos daran de cenar - ?
preguntem. ? Cenar ? diu en tò alarmat el cambrer. ..... vamoz a ver. S'en
va i al cap d'una estona torna i diu replenant-se de valor. Zi. -
¿Teneis pescado ? - ¿Pezcado ?, - i nova cara d'admiracio.......vamoz a
ver.... Jo no se qui ha fet el miracle pero la veritat es que hem sopat i bé.
La nit ha refrescat tornant cap al barco en mitg d'un vendaval que,
si es dona sovint, mostra un element important en la continuació endèmica
del tracoma.

Dia 11 d'Octubre.

Encara era de nit que el barco es posava poc a poc en mo-
viment. Per la finestra oberta del camarot he vist com desfilaben les muntan-
yes, els castells, les embarcacions, les llums vermella i verda de la
boca del port. Es aquest el darrer port ahont, segons programa, hem de
tocar terra. Despres l'Havana. Pero abans l'estret de Gibraltar i la franja
de mar que fins les Canaries está controlada pels vaixells i aeroplans de l'enem
En sortir aquest mati a coberta no hem vist mes que cares tristes
entre els pasatjers i gran nerviositat entre els tripulants. Els comentaris eren
d'aquest to :- "Si ens ataquen sera abans d'arrivar a l'estret, devant de

Malaga, que tots aquestos dies ve essent bombardejada." "O bé ens bom-
bardejara el creuer Canarias que abans d'ahir va ensorrar a un torpeder lleial".
Les bateries de Ceuta faran foc aixis que el faro ens descobreixi. L'altre
dia Queipo de Llano va dir desde "Radio Sevilla" que el "Manolito Arnus" no pasa-
ria. Estan mol enfadats per que s'els hi va escapar el "Magallanes", amb tot i
haver-li tirat mes de 60 bombes, i ara estan previnguts per a que no els hi pasi
al mateix amb el "Manuel Arnus". Com que diuen que el barco va a cercar armes,
la manera de que no en porti es que no pugui sortir. Amb aquest barco vol do-
nar el Govern una mostra de l'estat de normalitat que controla, fent veure
que hi ha un govern republica nascut del front popular i no pas del comunisme...
.........Totes aquestes versions podien recollirse en modalitats molt
diverses entre la gent esporugida que hi havia a coberta. Els mes animosos
deien : No tingueu por. No ens faran res. Si un aeroplá o vapor enemic ens
veu ens dira per radio que posem proa cap a Cadiç o Tetuan i si ho fem aixís
es quedaran amb el barco, que es el que volen, i als pasatjers i tripulants
ens deixaran anar...Gran debat sobre aquesta posibilitat i sobre si ens deixarien
anar, o no.......Mentrestant, moviment de matalassos que van col.locant-se en
els llocs mes febles de coberta. Es protegeix la radio-telegrafia, la lluer-
na de maquines, el pont. Després es procedeix a disfressar el barco. En dos
hores les ximeneies negres han pasat a blaves. Les bandes blanques a negres.
El nom del barco ha desaparescut dels llocs mes visibles essent substituit pel de "Sirio".
El mar esta molt tranquil i portem millor marxa de la que voldriem. El plan
es arrivar a l'estret en fer-se fosc per que
la llum de l'alba ens arreplegui a l'Atlantic i a moltes milles de
la costa. A taula, a l'hora de dinar no s'han vist mes que cares preocupades.
La meva feina, com a metge, es asistir a la gent que pateix o es creu patir del
cor. Les mirades diuen lo que els llavis no s'atreveixen a dir. A les 4 de la
tarde el barco fa una virada en rodo. Estorament en tot-hom. ? Que pasa ?
La fantasia de la por fa bategar les seves ales de plè a plè. La veritat
es que arrivariem massa aviat a l'estret i que val mes caminar que no pas es-
tar parat. A la costa, que es dibuixa llunyana, s'endivina la blancor d'alguns
petits pobles. Tornem a virar per agafar la nostra ruta normal. El temps s'ha
ennuvolat i aixo ens afavoreix. Tothom es a coberta i qui mes qui menys ha fet
proves per a col.locar-se el salvavides amb la major rapidessa. Rostres pintats

de groc i ulls que reflexen l'emocio i la nostalgia a la vegada. Les hores
van pasant amb llanguidessa. Tothom está pendent de l'horitzo. Entre les pasat-
jeres que hi han assegudes a les cadires de coberta s'endevinen moviments de
llavis que dibuixen una oracio, i un mirar alertat i temeros com si
aixo signifiqués una acció dolenta.... ¡ Barco a la vista !. Tothom es situa
en el lloc mes convenient per a veure l'aparescut. El que porta els millors p
prismatics diu - es un barco mercant - . Torna la tranquilitat. Aviat tots
podem veure la manca de belicositat del vaixell. Despres n'apareix un altre,
També inofensiu. Ja ens anem acostumant i perdem el temor primitiu. No pasará
res. Tots, ara resulta, que ja ho habiem dit......... En aixo es dibuixa
a l'horitxo de terra el punt negre d'un avió. ? Ahont vá ? ?Será un avió
mercant que creua l'estret ?..Un avió amic que ve protegint el nostre pas ?
Un avio enemic ?. El que es evident es que la forma va fent-se
cada vegada mes clara i que avença directament
cap a nossaltres. No hi ha dubte que nossaltres som l'objectiu. L'ansietat
creix per moments. Tots, a la banda d'estribor estem pendents de l'aparell;
tots pensem també amb el millor lloc ahont reguardar-se en cas d'
un bombardeitg. Jo penso a la vegada en mil coses entre les que pren mes re-
lleu la meva responsabilitat com a cirurgiá cas que tingui que intervenir.
Mentrestant el pensament cerca la norma per a la millor conducta, els ulls no
deixen d'observar els moviments de l'avió. Continua avençant en linia recta
cap a nossaltres. Ja es evident que ens observa.. En aixo vira en angle recte
i posa proa cap a un altre barco que seguia alguns centenars de metres al
nostre. Sembla també observar-lo. Despres es va allunyant poc a poc perdent-se
entre les boires de l'horitzo. Podem tornar a respirar normalment sense res-
tar limitats al ritme que marca l'emocio. Es torna a parlar, a riure
a comentar. L'optimisme pren formes fiferents : La disfressa del barco els ha
desorientat, pensaben els que habien ordenat ó pintat el vaixell. Els mata-
lassos haurien deixat sense efecte el bombardeix, pensaben els altres. Els mes
valerosos deien ¡¡ amb els foc dels nostres fusells no l'hauriem deixat acos-
tar i desde lluny es molt dificil fer blanco-. Jo pensaba que no m'hauria
estat dificil del tot resoldre els problemes quirúrgics ....
A l'hora de sopar, les 6 de la tarde, les cares estaben un xic mes optimistes.
Jo ja lo tengo penzao, deia el segon oficial, como en mi camarote hay un arma
rio de caoba, me meto en el armario y ya no ce tiene que penzar en la caja.//

El Sol era
a la posta, fugint sense adornarse de cap dels seus vestits de llum i de
colors, fonent-se suaument entre les boires grisenques de l'horitzo. Es
comencen a distingir a estribor les llums dels fars
i les taques lluentes dels pobles costers enllumenats. A la llunyanía es
dibuixa Málaga. Després apareix la costa de babor. Ja es negra nit.
Nossaltres portem el nostre barco a plena llum per a donar impresio de gran
tranquilitat. Pasem Algeciras, Gibraltar, Ceuta. La proximitat d'aquesta
ultima plassa ens corpren una mica. Desde molt lluny ja hem vist un reflector
que amb la seva llum escombraba la nit de l'estret. Segurament ens veuria, pero
encara era imposible, i veiem la seva llum a l'espai, com els fars
d'un automobil que s'acosta, y encara que no il.luminés al nostre barco, a mida que
ens anessim acostant es faria de mica en mica mes posible. Era evi-
dent que al projector debia anar unit un sistema d'observació adequat. Nous
moments d'engunia. La llum del projector ja arriva el final dels mastils
pero encara no il.lumina el casco. En aixo deixa de funcionar.
Ens creuen altres vaixells, alguns d'ells de gran calatge, segurament
de linies italianes trasatlantiques. En aquest moment, en un mar tranquil
com una bassa d'oli es veuen perfectament les llums dels pobles que hi han
a una i altra banda de l'estret ; el perfil de les muntanyes,
........es un espectacle de plena civilitzacio que contrasta vi
vament amb els motius de la nostra engunia. Es la tercera hora de marxa dins
de l'estret. Tots els pasatgers i tripulants continuen sense anar al llit
esperant que l'estret s'hagi acabat de pasar del tot. Torna la tranquilitat,
Van pasant els llarcs minuts de marxa rapida per l estret. A la maquina del
barco tot el personal treballa donant als fogars la maxima quantitat de
carbó per tal de conseguir el millor rendiment. Sembla que anem a 16 milles,
que per a un barco acostumat a fer-ne 12 es molt. Es veuen les llums de Tanger.
Despres el cap Espartel que marca ja la sortida de l'estret. Poc a poc es
va perdent la lluminositat de la costa i ens fiquem en la plena nit de l'
Atlantic. Sont mes de les 12 i la gent va desfilant cap els seus
camarots, fatigada d'emocions. No ens han vist i hem pasat el troç mes difi-
cil de la nostra travesia. Surto encara un moment a coberta i un mariner
que fa guardia em treu d'alli obeint, diu, ordres del comité. Treu també
al sobrecarrec. Aixo i que la mar es mou son arguments de pes per anar al llit

Dia 12 d'Octubre.

Al mati el mar estaba mogut i el cel emboirat. Caminem encara amb el temor
de trovar algun aparell obarco enemic i sembla que per a evitar-ho ens hem
separat molt de la ruta normal. Fem proa mes aviat cap al nort per a
cercar un pas entre les Azores i Madera. Aixi deixem lluny a les Canaries.
Tot marxa a merevella sense el mes petit contratemps. No fem funcionar el
Marconi per a que no pugui sapiguer-se la nostra situacio. Al vespre el
perill pot considerar-se completament desaparescut i tots ens felicitem de
les previsions del Comité i del Capitá que han sapigut trovar la millor
fórmula per assegurar la vida de tots, i amb ella posibilitar el nostre
objectiu.

Dia 13 d'Octubre.

Cercar el pas entre les Azoresi i Madera ha estat d'una estrategia
molt afortunada pero ens ha fet anar a cercar un mar amb un
onatge fantastic. El barco sembla que aprofita tots els accidents de la
superficie del mar que es veuen i molts de la profunditat que no poden
apreciar-se mes que pel seu moviment. Tot-hom esta marejat. Jo aguanto el
tipo i faig la meva feina de metge a força de pasar hores a la llitera
i no llevar-me mes que per a cumplir alguna misio concreta. Tinc la evi-
dencia que si mantingues la mava vida normal a bordo acabaria com tots
aquests pasatgers que en aquests moments pasen l'engunia del daltabaix
del simpatic.

Dia 14.

Tambe hom arriva a acostumar-se rapidament a les coses dolentes. Avui el
mar ha amainat un xic pero tothom ha reaccionat i ja aguantem el tipo. El
mes importatnt de tots el que pasa al barco es la seva dinamica marinera.
Els competents diuen que aquest barco es molt bò per que es molt mariner i
esser molt mariner vol dir que reacciona rapidament a les empentes de les
onades. Aixo de reacció rápida significa, en síntesi, que no para de mou-
res i que no desaprofita cap oportunitat per a empipar un xic al pasatge.

Dia 15.

Continuem amb l'entrenament mariner.

Dia 16.

Mes entrenament. Aamb al cor diem ¡Adeu! a la Catalunya i a l'
Espanya que tenim a fora del "Manuel Arnus," transformat en "Sirio"
Pero ens resten encara els espanyols que hi han a dintre.